

جرم‌شناسی حقوق کیفری ـ اطفال و نوجوانان

دکتر مسعود مصطفی پور

مدرس دانشگاه تهران

تقدیم بہ

مولی الموحیدین، حضرت علی (علیہ السلام)

و

دل بستہ سی او، خواہر جوان درگذشتہ ام

فهرست مطالب

مقدمه	۱۰
فصل اول: مباحث مقدماتی (عمومی)	۱۵
مبحث اول: مفهوم شناسی	۱۵
گفتار اول: جرم شناسی	۱۵
گفتار دوم: جرم شناسی حقوق کیفری	۲۱
گفتار سوم: اطفال و نوجوانان	۲۲
بند اول: جرم شناسی	۲۲
۱- رده طفولیت	۲۲
۲- رده نوجوانی	۲۳
۳- سایر رده ها	۲۴
بند دوم: حقوق کیفری	۲۵
۱- دوره قبل از بلوغ	۲۵
۲- دوره بعد از بلوغ	۲۷
مبحث دوم: گونه شناسی	۲۸
گفتار اول: اطفال و نوجوانان بزهکار	۲۸
بند اول: گونه شناسی خُرد	۲۸
بند دوم: گونه شناسی کلان	۳۰
گفتار دوم: بزهکاری اطفال و نوجوانان	۴۱
بند اول: از منظر موقعیت مجرم	۴۲
۱- جرایم یقه سفیدی	۴۲
۲- جرایم یقه آبی	۴۷
بند دوم: از منظر انگیزه مجرمانه	۵۰

۶ □ جرم‌شناسی حقوق کیفری اطفال و نوجوانان

۵۱.....	۱- جرایم ایزاری .....
۵۱.....	۲- جرایم احساسی.....
۵۵.....	بند سوم: از منظر ساختار جرم .....
۵۵.....	۱- جرایم انفرادی.....
۵۵.....	۲- جرایم مشارکتی.....
۵۹.....	مبحث سوم: روش‌شناسی .....
۶۲.....	گفتار اول: آمار جنایی رسمی.....
۶۸.....	گفتار دوم: پیمایش‌های جامعه‌محور .....

۷۱ ..... فصل دوم: جرم‌شناسی اطفال و نوجوانان

۷۵.....	مبحث اول: عوامل فردی.....
۷۵.....	گفتار اول: عوامل زیستی .....
۷۹.....	بند اول: عوامل زیست‌شیمیایی .....
۷۹.....	۱- عوامل درونی .....
۸۶.....	۲- عوامل بیرونی .....
۹۳.....	بند دوم: عوامل عصب‌شناختی .....
۹۳.....	۱- آناتومی مغز.....
۹۸.....	۲- شیمی مغز .....
۱۰۴.....	گفتار دوم: عوامل روانی.....
۱۰۵.....	بند اول: خودمحوری.....
۱۱۰.....	بند دوم: برانگیختگی.....
۱۱۶.....	بند سوم: تحریک‌پذیری .....
۱۲۰.....	بند چهارم: هیجان‌خواهی .....
۱۲۳.....	مبحث دوم: عوامل اجتماعی.....
۱۲۳.....	گفتار اول: خانواده .....
۱۳۲.....	گفتار دوم: همسالان .....
۱۴۱.....	گفتار سوم: مدرسه .....

فهرست مطالب □ ۷

گفتار چهارم: اشتغال	۱۴۷
فصل سوم: حقوق کیفری اطفال و نوجوانان	۱۵۷
مبحث اول: جرایم مبتنی بر موقعیت؛ جرم‌انگاری پیشگیرانه	۱۵۸
گفتار اول: اصلاح ناپذیری	۱۶۵
گفتار دوم: خانه‌گریزی	۱۶۹
گفتار سوم: مدرسه‌گریزی	۱۷۲
گفتار چهارم: نقض قوانین منع آمدوشد	۱۷۸
مبحث دوم: قوانین جزایی ماهوی	۱۸۲
گفتار اول: جرایم موجب تعزیر	۱۸۴
بند اول: تولد تا ۹ سال تمام شمسی	۱۸۶
بند دوم: ۹ تا ۱۲ سال تمام شمسی	۱۸۸
بند سوم: ۱۲ تا ۱۵ سال تمام شمسی	۱۹۲
بند چهارم: ۱۵ تا ۱۸ سال تمام شمسی	۱۹۴
گفتار دوم: جرایم موجب حد و قصاص	۱۹۷
بند اول: نابالغین مرتکب جرایم موجب حد و قصاص	۱۹۷
بند دوم: بالغین مرتکب جرایم موجب حد و قصاص	۲۰۲
گفتار سوم: جرایم موجب دیه	۲۰۶
مبحث سوم: قوانین جزایی شکلی	۲۱۱
گفتار اول: پلیس ویژه اطفال و نوجوانان	۲۱۳
گفتار دوم: دادسرای ویژه اطفال و نوجوانان	۲۲۳
گفتار سوم: دادگاه ویژه اطفال و نوجوانان	۲۳۰
فهرست منابع	۲۳۷
الف. فارسی	۲۳۷
- کتاب‌ها	۲۳۷
- مقاله‌ها	۲۴۲
ب - انگلیسی	۲۴۵

۸ □ جرم‌شناسی حقوق کیفری اطفال و نوجوانان

پ - وب‌سایت‌ها ۲۵۹

واژه‌نامه / اصطلاح‌نامه انگلیسی به فارسی ۲۶۱

اختصارها

- قوانین

قانون اساسی ..... ق.ا.
قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری مصوب ۱۳۷۸ ..... ق.آ.د.ع.ا.ا.ک. ۷۸
قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ ..... ق.آ.د.ک. ۹۲
قانون تأمین وسایل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایران مصوب ۱۳۵۳ ..... ق.ت.و.ا.ت.ا.ج.ا. ۵۳
قانون حمایت از اطفال و نوجوانان مصوب ۱۳۹۹ ..... ق.ح.ا.ن. ۹۹
قانون کار مصوب ۱۳۶۹ ..... ق.ک. ۶۹
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ ..... ق.م.ا. ۷۰
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۵ ..... ق.م.ا. ۷۵
قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ ..... ق.م.ا. ۹۲
قانون مجازات قاچاق اسلحه و مهمات و دارندگان سلاح و مهمات غیرمجاز ۱۳۹۰ ..... ق.م.ق.ا.م.د.س.م.غ. ۹۰
قانون مدنی ..... ق.م.
قانون مربوط به تشکیل دادگاه اطفال بزهکار مصوب ۱۳۳۸ ..... ق.م.ت.د.ا.ب. ۳۸

- آیین‌نامه‌ها

آیین‌نامه اداره شیرخوارگاه‌ها و مهدهای کودکان کارگاه‌های دولتی و وابسته به دولت ۱۳۶۲ ..... آ.ا.ش.م.ک.ک.و.د. ۶۲
آیین‌نامه اجرایی سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی مصوب ۱۳۸۴ ..... آ.ا.س.ز.ا.ت. ۸۴

- مقررات بین‌المللی

قانون پکن ..... ق.پ.
کنوانسیون حقوق کودک ..... ک.ح.ک.
مقررات سازمان ملل برای حمایت از نوجوانان محروم از آزادی ..... م.س.م.ب.ح.ن.م.آ.